

ÚJ ADATOK A SZŐCEI LÁPRÉTEK TŐZEGMOHÁIRÓL

Szakály Ágnes¹, Szurdoki Erzsébet², Tóth Zoltán³

¹MTA ÖK Duna-kutató Intézet

²Magyar Természettudományi Múzeum Növénytár

³ELTE Növényrendszertani, Ökológiai és Elméleti Biológiai Tanszék

Munkahely neve:

MTA Ökológiai Kutatóközpont Duna-kutató Intézet

Postacím: 1115 Budapest, Ecsed u. 5. 1. em. 1.

Telefonszám:

Mobil: +3630 4767271

szakaly.agi@gmail.com

Absztrakt:

Mohaflorisztikai vizsgálatainkat az Őrségi Nemzeti Park egyik fokozottan védett területén végeztük. A láprétek a Szőce-patak Y alakú völgyének teljes hosszában terültek el a 20. század közepéig. Napjainkra a kaszálás felhagyása következtében a láprétek feldarabolódtak, területük jelentősen lecsökkent. A láprétek első és egyben utolsó részletes vegetációtérképezését 1954-ben Pócs Tamás és munkatársai végezték, akik még teljes kiterjedésében és gazdagságában láthatták a területet. Vegetáció térképükön pontszerűen jelölték a tőzegmoha-előfordulásokat a patak völgy teljes hosszán, kivéve a nyugati oldalág rétjeit. Mivel a pontokat azonos szimbólummal jelölték, így az akkori tőzegmohafoltoknak pontos kiterjedése és faji összetétele nem ismert. 2011–2013 között végzett botanikai felméréseink keretében deciméteres pontossággal térképeztük fel a tőzegmohák aktuális előfordulását. Az egykor kaszált, de mára égeres, aranyvesszős és magassásos területek a tőzegmohák számára alkalmatlanná váltak. Tőzegmohákat csak a rendszeresen kaszált, valamint a kaszálatlan, de az aranyvessző és a cserjék térfoglalásától védett területeken találtunk. Míg az 1954-es vegetáció térkép a nyugati ág mellett nem jelöl tőzegmohákat, ma itt találjuk néhány kis folt mellett a terület legnagyobb és legszebb tőzegmohatelepet mintegy 250 m²-en, egy kaszálatlan, de mélyebb és nedvesebb területen. A láprét együttes központi, legismertebb, vízellátottság és fajösszetétel szempontjából legváltozatosabb tagja a Köpöl-rét. Mohafoltjainak területe a néhány tenyérnyitől a 10×2 m-es nagyságig terjednek. A tőzegmohák felszakadozott, laza gypet alkotnak, a párnák rossz állapotban vannak. Mintáink mikroszkópos határozásai alapján 8 tőzegmohafaj biztosan előfordul a területen, 2 taxon morfológiai alapú

határozása azonban bizonytalan eredményt hozott: a bélyegek keverték, egy fajra sem hasonlítanak kielégítően, egymáshoz viszont nagyon hasonlítanak. Az 1954-es felmérés mohamintáit a rendszertan változása miatt átvizsgáltuk. Eredményeink alapján a következő fajok 1954-ben és napjainkban is élnek a területen: *Sphagnum centrale*, *S. contortum*, *S. fallax*, *S. flexuosum*, *S. obtusum*, *S. palustre* és *S. subsecundum*. Új faj a területre nézve a *S. auriculatum*, mely hazánk egyik legritkább tőzegmohafaja. Bizonytalan előfordulású a *S. inundatum* és a *S. platyphyllum*. Bár a tőzegmohák által borított terület jelentősen lecsökkent, és párnáik jelentős része rossz állapotban van, eddig egy faj sem tűnt el. A foltokban általában több faj is él, közel rokon fajok finom léptékű mozaikot alkotnak. A mohák gyakran rosszul fejlettek, egyes bélyegeket mutatnak. Hazánk a tőzegmohák síkvidéki elterjedésének déli határvidéke, ezért a jelenség arra utalhat, hogy a szőcei lápréteken sem megfelelőek a körülmények számukra. A tőzegmohapárnák létét a változó vízjárás és a hosszú csapadékmentes időszakok mellett éppen az élőhely fenntartása céljából végzett kaszálás veszélyezteti: a túl alacsonyan végzett gépi kaszálásnak a mohaszálak is áldozatul esnek, másrészt a kaszálást követően a párnák gyorsan kiszáradnak, ezért a természetvédelmi kezelés felülvizsgálata szükséges a terület egyik legfontosabb botanikai értékeinek védelme érdekében.